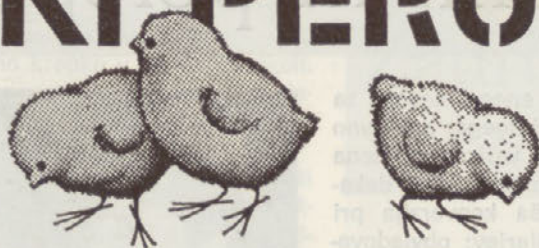

PTUJSKI PERUTNINAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA IN KOOPERANTOV PERUTNINE PTUJ /LETO XI./ŠTEVILKA 6/DECEMBER 1987

*Zakaj
ne bi bilo
prav leto
1988
takšno,
kot si ga
sami
želite?
Mi vam
takšne ga
srčno
privoščimo!*

Naši problemi in perspektive

Vse je tako nemirno, nepredvidljivo in na trenutke je prav težko obvladati gospodarske razmere, v katerih smo se znašli. Gospodarstvo je neizpodbitno v globoki krizi, odnosi med ljudmi dobivajo prej drugo kot demokratično podobo, moralno postaja nemoralno mar še vemo, kaj je humanejša, kaj je naprednejša?

Ne smemo zgubiti občutka kdaj smo na pravi poti. Ta pot ima svoje zakonitosti. Saj ni mogoče, da jih ljudje ne bi poznali. Kdo med nami ne ve, da le več dela, da le dobro delo daje vzpodbudne rezultate. Proizvodnja, ki dosega svetovne normative je lahko poceni. Proizvod primerne kvalitete in cene se lahko kosa na domačem in svetovnem trgu z istovetnimi ali sorodnimi dobrinami. Vsak se mora zavedati svoje odgovornosti v procesu proizvodnje, tako sleherni delavec kakor predelavec, direktor, zlasti pa moram sam vedeti, da je moja odgovornost za razmere v podjetju največja.

Nikoli ne smemo pristati na trditve, da ne bi mogli delati še boljše, tudi mi v Perutnini imamo rezerve. Proizvedeno jajce, dve, tri in več v enem jatu za razliko od drugega; procent, dva ali tri več-

ja valilnost enega meseca za razliko od drugega; pozitivno ali negativno variranje izplena v mesni industriji; vsak dekgam manjša konverzija pri pitanju brojlerjev; obvladovanje zaloga surovin in končne produkta; bolj ali manj pridno delo vseh; večje ali manjše sposobnosti obenem z delom upravnih delavcev v hiši — mar niso vse to velike notranje rezerve?

Naša perutninska proizvodnja je tesno med seboj povezana. Delavci v reprocentru ne krojijo le svoje usode, ampak vplivajo tudi na proizvodne rezultate starševskih jat v lastni hiši, in ne nazadnje na prodajo po vsej Jugoslaviji. Krepak in zdrav piščanec, proizveden v Starošincih, Trnovcih, Selah, Kidričevem ali izvaljen na Turnišču ima svoje zasluge za boljše ali slabše vzrejne rezultate tako pri kooperantih, kot v naših brojlerskih farmah. Ni dvoma, ciklus nesnosti in vzreje lahko pospešuje ali zavira kvalitena krmna ter dobro ali slabo delo farmarjev — kooperantov. Nismo se dolžni zamisliti le nad slabimi ali slabšimi rezultati, tudi zadnja brojlerska reja na farmi Kidričevo je z vidika pohvale vredna tehtanja, od kod tako dober rezultat. Klali smo

170.000 brojlerskih kljunov, pri povprečni teži 1,81 kg in konverziji 1,91 kg krme za kilogram proizvedene teže mesa, da bi v 42. dnevnu ne imeli večjega pogina od 5,5%. Lep dosežek, vreden ponovitve, vreden posnemanja .

Petdeset najmarljivejših kooperantov je letošnje leto dosegalo naslednje povprečne rezultate:

teža brojlerjev 1,72 kg, konverzija 1,98 kg, pri 41,6 dneh starosti, s 6,62 odstotkov skupnega primanjkljaja. Prepričan sem, da bi s takšnimi do-

sežki pri vseh kooperantih ne bili le konkurenčni zahodnoevropskemu perutninarstvu, ampak bi se mirne duše postavili tudi ob bok ameriškim rejcem. Torej znamo proizvajati, vendar ne vsi enako.

Vse to, kar s trdim delom proizvedemo v družbenih ali kooperantskih farmah, smo dolžni v klavnici najkvalitetneje obdelati, se dobesedno boriti za sleherni promil izplena. Razmere v TOZD Mesna industrija vztrajno izboljšujemo z novimi, lepšimi prostori, z novimi modernejšimi stroji, skupaj pa se nadajamo nove klavnice ob koncu leta 1989 ali v začetku leta 1990. To bo resnično srečen trenutek, zlasti za vse tiste, ki danes resnično delajo v trdih delovnih pogojih. Tu mislim predvsem na delavke in delavce pri traku. Nekaj časa bo še potrebno vzdržati! V hiši, bi smel reči, smo v glavnem vse naredili, da bi se po našem prepričanju gradnja nove klavnice lahko pričela v marcu naslednjega leta. Naša usoda je od tu dalje v bančnih rokah.

Vse, kar proizvedemo in prodamo na domačem ali tujem trgu, pa je potrebno skrbno prepeljati, včasih ob zelo težkih vremenskih pogojih v Dubrovnik, Split, Šibenik, Zadar, Reko, Sarajevo, Tuzlo, Banja Luko, Beograd, Zagreb, Ljubljano, pa še bi lahko našteval stare in nove proge

naših šoferjev do prodajalcev v domovini in izven nje.

Spoštovanja je vredna proizvodnja 36.000 ton perutninskega mesa, 6.000 ton perutninskih izdelkov in 540.000 kljunov prodanih staršev.

Ob tej priložnosti se vsem delavcem in kooperantom, še zlasti v proizvodnji, transportu in prodaji, zahvaljujem za vložen trud in ob Božiču oziroma dedku Mrazu žugam vsem tistim, ki ne ločijo svojega premoženja od družbene lastnine. Ne manjka pridnih, pa tudi izobraženih ne, ki trkajo na vrata zaposlovanja.

Če sta proizvodnja in trgovina bolj ali manj v naših rokah, bi lahko trdil, da znamo eno in drugo obvladati, je pa vrsta usodnih dejavnikov izven podjetja, ki močno vplivajo na celoten kup zaslužnega denarja, pa tudi za osebne dohodke in akumulacijo, s katero posodablamo in moderniziramo celotno perutninsko hišo. Tokrat bi želel pokazati na sledeče dejavnike: na politiko cen v državi, na predpise o gospodarjenju z denarjem in devizami, na izvožno-uvozne predpise in ne nazadnje na predpise, ki uzakonjajo, kako moramo sestaviti zaključne račune oziroma letne bilance. Na vseh navedenih štirih področjih se predpisi spreminjajo mesečno, letno pa tako ali tako. Težko je gospodariti v tako nestabilnih razmerah. Navidezno si lahko dober ali slab tudi samo zaradi predpisov. Pravim le navidezno, saj se dober petelin od slabega vselej razlikuje ne glede na predpise.

Kljub temu pa vpliv in pomen cen raste vzporedno s stopnjo inflacije v deželi. Nismo zmožni zoperstavljati se 150%-ni inflaciji zgolj z boljšo produktivnostjo, saj bi bila bitka kmalu izgubljena. Moдро moramo spremljati giba-

nje cen surovin in vsega, kar nam dviguje materialne stroške, da cene brojlerskemu mesu in našim izdelkom ne bi nesorazmerno zaostale. Tu smo krepko v državnih rokah. Cene naših izdelkov, se zaenkrat rešujejo samo v Beogradu.

Perutnina ne more živeti niti preživeti brez uvoza. Letno potrebujemo 9 do 10 milijonov USA \$. Tu so bila doslej večna nategovanja, kolikšen del deviznega zaslužka sme delovna organizacija porabiti zase. V najboljših letih je to bilo 60 USA \$ od sto prisluženih, v najslabših pa 20 \$. Mislim, da bomo še ta mesec pri zvezni vladi registrirali pogodbo med Arbor-Acresom (iz ZDA) in Combickom (iz ZRN) in Perutnino, ki nam bo dovoljevala za sto zasluženih dolarjev, jih tudi sto »zapravit« za lastne potrebe. No, pa država vsaj za nas ne bo več dežurni krivec, da nimamo deviz. Koliko bomo izvažali, toliko bomo lahko uvažali. Velika pridobitev za Perutnino.

Tudi obračunski sistem se spreminja z decembrskim sklepom Zveznega izvršnega sveta v korist sredstev dohodka in akumulacije. S premetavanjem denarja po predalčkih niso bile bilance nič boljše in nič slabše izdelane, a pomembno je v katerem predalčku je kaj ostalo. Za nas pomembne postavke so dohodek, bruto akumulacija (amortizacija, poslovni in rezervni sklad, pozitivna revalorizacija sredstev) in seveda osebni dohodki.

Kakorkoli že, plan za leto 1987 smo dosegli, cilje za leto 1988 smo sprejeli. Parola »Naprej v delovne zmage!« pa še vedno velja.

Želim vam zdravo in uspešno novo leto ter prijetno praznovanje!
Alojz GOJČIČ

Prejeli smo priznanje Zadružne zveze Slovenije

Zadružna zveza Slovenije je TOK Hajdina kot uspešnemu organizatorju kooperacijske reje piščancev podelila letos Priznanje, na katerega smo zares ponosni.

V obdobju kooperacijske reje piščancev, ki smo jo za potrebe Perutnine (s priključitvijo KZ Hajdina k Perutnini) pričeli v letu 1966 in jo doslej tudi uspešno vodili, nismo imeli prilike niti časa misliti na morebitna družbena priznanja. Za uspešno kooperacijsko rejo nam je bila potrebna učinkovita organizacija. Starejši delavci in kooperanti se začetnih težav dobro spominjajo. Namen objave sestavka je informiranje mlajše generacije bralcev o razlogih podelitve Priznanja.

PREGLED RAZVOJA

S kooperacijsko rejo piščancev so rejci pričeli v letu 1966 v za takratne razmere skromno prirejenih hlevih, ki se v ničem ne bi dali primerjati z današnjimi. Vzrejni prostori so bili na podstrešjih govejih in svinjskih hlevov, v stelnjkih in sličnih prostorih. Vse se je opravljalo z ročno opremo. Izkušenj in znanja rejci niso imeli, razvoj strokovne službe pa je bil v povojih.

Začetek je bil torej skromen. Dodatna težava je bila pri potrošnikih, saj je vladal predsek, da je dober le tisti piščanec, ki zraste na kmečkem dvorišču. Na farmi vzrejenega piščanca danes tudi kmetje radi kupijo, da ne govorimo o ostalih potrošnikih, kako so jim naši piščanci všeč.

SODOBNEJŠI NAČIN PROIZVODNJE

Ta se je pričel v novozgrajenih hlevih v letu 1968, ki sicer še niso bili primerljivi z današnjimi, vsekakor pa bistveno boljši od starih adaptiranih. Grajeni iz klasične opeke in opremljeni z večino še vedno ročne opreme. Novozgrajeni hlevi so imeli zmogljivosti do 5.000 ali 10.000 kljunov v turnusu. Tudi rejci in

strokovna služba so si že pridobili znanje in izkušnje; oboji so se seznanili z izkušnjami razvitejših držav s tradicijo v perutninarstvu (Holandija, Anglija, Nemčija, ZDA, itd.).

Začetek pospešene novogradnje hlevov s sodobno opremo se je začel v letu 1972 in trajal do leta 1984. V tem obdobju se je zgradilo in adaptiralo:

Obdobje	Število hlevov
1972	10
1972—1975	161
1976—1980	155
1981—1984	72
1985—1986	10

SKUPAJ 408

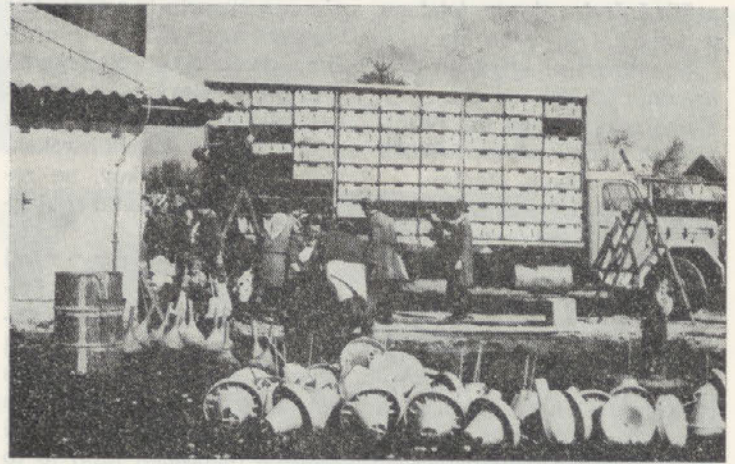
V obdobju 1976—1986 so bili zgrajeni res sodobni hlevi z moderno opremo, nekateri s kapaciteto do 28.000 kljunov v turnusu.

Novi hlevi so se gradili na območju severovzhodne Slovenije in Hrvaške — skratka tam, kjer smo našli interese. V teh hlevih (nekateri več ne proizvajajo) so kooperanti doslej vzredili:

(Nadaljevanje na 4. strani)

Kooperant in pospeševalec morata nenehno sodelovati

Nakladanje piščancev in pranje opreme pri kooperantu

Obdobje	Vzreja v tonah
1966	103
1967—1970	10.850
1971—1975	58.291
1976—1980	122.079
1981—1986	215.159
SKUPAJ	406.482

Če vse preračunamo v živo govedo (à 500 kg) je to 813.000 komadov.

Ni kaj — impozantno število. Novogradnja klevov se je v letu 1986 ustavila zaradi ozkega grla v perutninski klavnici, ki ne more zaklati več kot so obstoječe rejne kapacitete farm in hlevov v TOK.

SODOBNEJŠI RAZVOJ TEHNOLOGIJE

V obdobju intenzivnega povečanja proizvodnih kapacitet je prihajalo v proizvodnji občasno do težav, ki pa razvoja niso upočasnile.

Starejši perutinarji se bodo spomnili, da so se v začetku razvoja brojlerji pitali do starosti 60 dni in več, za kg prirasta pa potrošili 2,60 kg—3,00 kg krme. Povprečna teža ni presegla 1,60 kg. S točnejšimi podatki razpolagamo le od leta 1972, ki so:

Leto	Povprečna teža kg	Manjko %	Konverzija %	Čas reje dni	Faktor uspešnosti
1972	1,63	5,12	2,24	56,0	1,23
1975	1,77	4,86	2,19	54,1	1,42
1980	1,77	7,67	2,24	48,7	1,50
1985	1,72	7,59	2,07	43,4	1,76
I-IX 87	1,69	7,35	2,02	42,1	1,83

Iz pregleda je razviden postopen napredek kvalitete piščanca. Čas reje se je zmanjšal do 14 dni, zmanjšala se je poraba krme, povečala pa se je teža.

Razlogi za porast proizvodnih dosežkov so:

- genetske sposobnosti piščancev (napredek pri selekciji),
- kvaliteta krme,
- pogoji reje (sodobna oprema, boljše delo, spoštovanje tehnoloških in sanitarnih mer, itd.).

ORGANIZIRANOST TOK-a

Sestavljajo ga delavci in kooperanti, ki združujejo delo in sredstva po samoupravnih aktih,

sprejetih na referendumu in sklepih organov upravljanja. Po organizacijski obliki je razdeljen na 7 proizvodnih okolišev po teritorialnem principu, ki jih vodijo kmetijski inženirji ali tehniki. Zdravstveno zaščito pa opravlja veterinarska ambulanta TOZD Perutninske farne. S KZ Slovenska Bistrica in KZ Radlje pa ureja medsebojne odnose posebni samoupravni sporazumi, ki je v bistvu isti kot z vsemi kooperanti.

STANJE KOOPERANTOV IN DELAVCEV

Obdobje	Aktivni rejci	Delavci
1972	275	45
1975	368	34
1980	335	32
1985	321	29
1986	309	29

Število kooperantov se je iz leta v leto spreminjalo na račun novozgrajenih objektov in kooperantov, ki so s proizvodnjo prenehali. Zadnji 2 leti se je število rejcev ustalilo.

OBNOVA KOOPERACIJSKIH HLEVOV

Hlevi, zgrajeni v prvih letih intenzivnega razvoja, so bili kmalu potrebni obnove in modernizacije, zaradi česar smo se leta 1983 s kooperanti dogovorili za združitev dela amortizacije hlevov in opreme. Ob obračunih združujejo kooperanti del amortizacije vsak na svoj račun pri posebni finančni službi delovne organizacije. Dejanska obnova je potrdila, da je zamisel rodila sadove. Sredstva združene amortizacije se vračajo v proizvodnjo. Hlevi ostajajo sposobni za nadaljnjo proizvodnjo, vrednost pa se jim povečuje.

ZAVAROVANJE RIZIČNOSTI PROIZVODNJE

Pri zavarovalnicah kooperanti sami zavarujejo hleve in opremo proti požaru za vrednost, ki si jo sami izberejo. Organizirano zavarovanje vseh rejcev pri TOK-u obsega še:

- požarno zavarovanje vložnih stroškov rejcev in
- sklad rizika

SODELOVANJE V OKVIRU REPROVERIGE V DO

Sodelovanje poteka v vsakem primeru zadovoljivo, sicer ostali proizvodni TOZD-i ne bi bili zmožni ustrezno delati. Medsebojna proizvodna soodvisnost

narekuje povezavo delo vseh členov v reproverigi. Ker je celotni proizvodni ciklus zaključen v Perutnini, so v bistvu vsi udeleženci zainteresirani, da je proizvodnih motenj čim manj.

SAMOUPRAVA

Je v TOK-u specifična; delegacijo delavskega sveta sestavlja 70% kooperantov in 30% delegatov iz vrst delavcev. Delegacija za zbor združenega dela SO Ptuj tudi tvori kooperantj in to z večino. Kljub taki stestavi vlada pri sprejemanju sklepov v večini primerov soglasje. Samouprava je motena le ob motnjah v proizvodnji, ko se medsebojni odnosi skalijo zaradi slabega zaslužka rejcev. Ker od skupne proizvodnje brojlerjev v delovni organizaciji znaša kooperacijska 86%, je vedno dovolj vsakodnevnih problemov.

Kooperanti so invalidsko-pokojninsko zavarovani (okrog 60%) po enem od 10 možnih razredov. Med kooperanti pa imamo tudi prve člane sindikata.

Za sorazmerno hiter in ugoden razvoj brojlerjev v preteklih letih v Perutnini so bili odločilni predvsem sledeči razlogi:

- za potrošnika najcenejše meso,
- potrošnja glede na veroizpoved,
- pravilno zastavljen program razvoja,

— sposoben kader, ki je ob marljivih delavcih in kooperantih izvedel program razvoja.

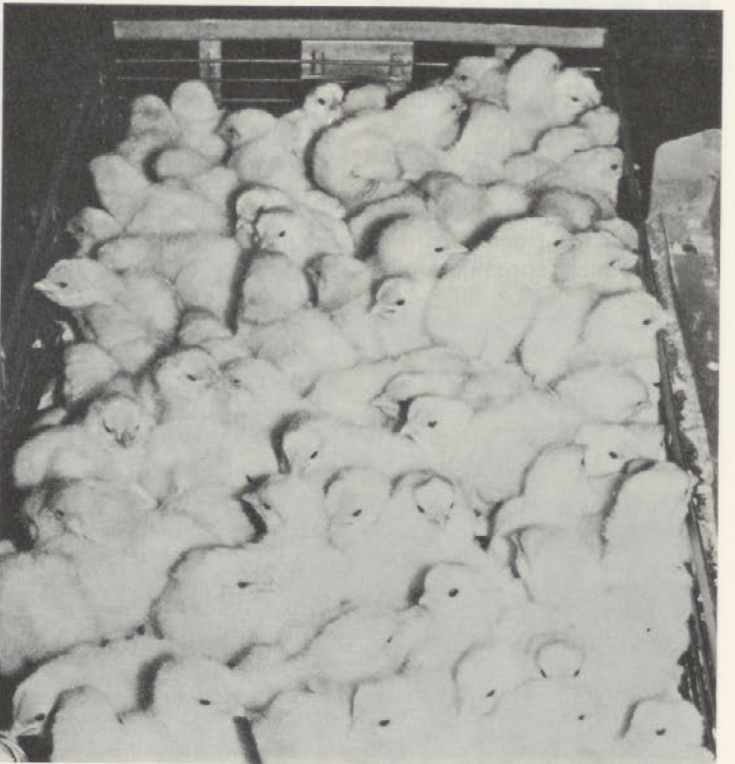
V Perutnini smo prepričani, da je program razvoja tudi naprej dobro sestavljen. V TOK-u bomo delavci in kooperanti prvenstveno delali za kvaliteto vzreje, kar pomeni:

- nižjo konverzijo,
- boljšo povprečno težo,
- nižji skupni manjko,
- nadaljnjo obnovo in modernizacijo kooperacijskih hlevov,
- nadomestna gradnja vzrejenih kapacitet

Doslej smo s skupnimi napori dosegli zastavljene cilje, tako ni vzrokov, da jih tudi vnaprej ne bi.

Ob tej priliki želimo delavci TOK-a ob koncu leta kooperantom, ostalim delavcem Perutnine in drugim sodelavcem ter družinskim članom novih uspehov v svojem delokrogu, predvsem pa zdravja in osebne srečev leta 1988.

Jože Reisman

Z novo provenienco v jutrišnji dan

Po več letnem uspešnem sodelovanju s firmo Hubbard je v zadnjih letih prišlo do določenih zdravstvenih problemov, ki so imeli za posledico poslabšanje proizvodnih rezultatov v matičnih farmah in zaradi tega do razmišljanj o eventualni spremembi provenienc. Na osnovi že prej vzpostavljenih kontaktov, razpoložljivih podatkov o proizvodnih sposobnostih in podatkov o prisotnosti v svetu smo se odločili za firmo Arbor Acres. Da bi naša predvidevanja preverili tudi v proizvodnji, smo na povabilo firme AA obiskali njihove obrate v ZDA. Obiska v času od 23. 10. do 1. 11. 1987 smo se udeležili: Vraber Franc, Zupanič Franc, Pelcl Boris in Visenjak Slavko iz Perutnine ter nekateri naši kupci plemenskega materiala Smagaj Stanislav, Turnšek Vital iz Pivke, Matiša Laslo iz Malega Idoša, Kerteši Šandor iz Žitišta, Burgameister Ivan iz Murske Sobote ter Dorč Mato iz Slavonskega Broda.

Program obiska je bil vnaprej pripravljen in v celoti realiziran. V prvem delu smo si ogledali proizvodnjo v severnem delu ZDA kjer je skoncentrirana proizvodnja prastaršev ter čistih linij. V drugem delu pa smo obiskali več farm in valilnic v južnem delu ZDA, kjer ima AA večino svoje starševske proizvodnje in kjer je tudi sicer večina ameriške brojlarske proizvodnje. Na severu ZDA v Glastoburyju — država Connecti-

cout je tudi sedež firme AA kjer so nas na začetku obiska seznanili z organizacijo, proizvodnje in razširjenostjo po vsem svetu. Tu nas je sprejel in pozdravil predsednik AA gospod Lowel Hoskins. Že tu na samem začetku smo dobili vtis, da bomo sodelovali s firmo, ki ima svoje cilje jasno postavljene. Glavni cilj uspešne AA proizvodnje je visoka kvaliteta matičnega materiala zlasti valilnih jajc in DSP staršev ter ustrezna ekonomičnost. Te naše vtise smo lahko pozneje poglobljali ob obisku katere koli od farm ali valilnice na jugu ZDA. Na vsakem koraku je čutili red in disciplino, ki je ob dobrem plemenskem materialu in sodobni tehnologiji nujno potrebna.

Uspešnost, hiter razvoj, širitev trga ter zastopanost AA starih staršev je razvidna iz podatkov, da se je v letih od 1986 povzpela prodaja AA starih staršev v ZDA od 22% na 62% v Evropi in Srednjem vzhodu od 4% na 20%, Aziji od 17% na 42% v svetu pa od 16% na 40%, s tem da pričakujejo v letu 1987 41% svojih staršev v svetovni proizvodnji.

Na področju selekcije sledijo istočasno 12 proizvodnih parametrov ki morajo biti enakovredno upoštevani. V genetiki je lahko doseči hiter uspeh na enem ali dveh parametrih vendar je večina ciljev oziroma zahtev za genetsko dober plemeniski material v negativni korelaciji,

Sedež firme AA v Glastoburyju — Connecticut

zato je istočasna uspešnost na vseh rejskih ciljnih nemo-goča. V takšni situaciji je glavni povdarek na visokih prirastkih, nizki porabi krme primernem številu valilnih jajc in zdravstvenih sposobnostih. Genetsko delajo z 20 različnimi linijami. Živali, ki jih bomo pri perutnini vohveli v januarju so rezultat dela izpred 5 let.

Prednosti zaradi katerih je AA uspel osvojiti 40% svetovnega trga so v glavnem dobra kvaliteta od začetka do končnega proizvoda in dober servis.

Velik povdarek dajejo sanitarnim meram — prevoznih sredstev, proizvodnih objektov, še posebej pa kvaliteti valilnih jajc in DSP. Ljudje, ki delajo na farmah ali valilnicah morajo strogo upoštevati sanitarno higienska določila zato je za njih tuširanje in preoblačenje samo po sebi umevno. Na vseh teh področjih izvajajo tudi temeljite kontrole, da ob napakah lahko takoj ukrepajo.

Na jugu ZDA je v glavnem organizirana proizvodnja starih staršev. Obiskali smo tri farme starih staršev (Chartage-Missipi, Albertville-Alabama in Blaisville-Georgija), farmo staršev v Geraldine-Alabama, farmo brojlerjev v Topperspringsu ter tri valilnice, ki proizvajajo stare star-

še. Farme starih staršev štejejo skupaj 220 proizvodnih objektov z 10 milj 50 tisoč žensk ženske linije. Posebnost, ki smo jo videli na vseh farmah so mačke katerim posvečajo dokajšnjo pozornost. Mačke zaprejo pod grede in so v objektu ves čas proizvodnje. Trdijo, da je lažje kontrolirati 4 mačke na objekt kot pa 400 glodalcev. Efekt je boljši od vsakršne deratizacije. Na farmi v Blairsvillu skrbita za mačke dva strokovnjaka, skupaj pa jih redijo okrog 1000 komadov.

V Albertvillu smo si z zanimanjem ogledali tudi trgovino z živili z namenom, da bi videli kako je oskrbljeno tržišče z različnimi izdelki iz perutninskega mesa. Ponudba je pestra, da se v prvem trenutku težko znajdeš med različnimi izdelki iz svežega ali zmrznjenega mesa pripravljenimi in polpripravljenimi jedili predvsem pa med velikim številom različnih firm oziroma proizvajalcev.

Na koncu obiska lahko ugotovimo, da smo pri PP sposobni in pripravljeni sodelovati s firmo svetovnega pomena saj nas vežejo skupni interesi. Z dobrim in vestnim delom bomo lahko dosegli še boljše rezultate. Od firme AA pričakujemo dober servis in sodelovanje.

Slavko VISENJAK

Farma starih staršev Albertville — Alabama

Valilno jajce je živi del proizvodnje

Odlučitev o zamenjavi prove-nience v Perutnini Ptuj je s seboj prinesla tudi dolžnost, da naše sedanje kupce, pa tudi ne-katere potencialne kupce ple-menskega materiala seznanimo z novo firmo ter lastnostmi ge-netskega potenciala, s katerimi trenutno razpolaga Arbor Acres.

S firmo Arbor Acres smo se dogovorili, da organiziramo dvo-dnevni seminar o načinu proiz-vodnje, razširjenosti Arbor Acresa v svetu, o tehnologiji vzreje in eksploataciji starih staršev in staršev ter o reji brojlerjev.

Seminar je potekal v Ptuj v prostorih srednješolskega centra 17. in 18. novembra 1987. Firma Arbor Acres so na seminarju poleg podpredsednika AA gospoda Jamesa Nelsona zastopali strokovnjaki z različnih področij, tako genetskega razvoja (gospod William Rishell) kot tudi marke-tinga v ZDA in Kanadi, Južni Ameriki, Španiji, Italiji in Nizo-zemski. Poleg številnih udele-ženecv iz Perutnine pa so bili prisotni tudi strokovnjaki firm, s katerimi smo že sedaj v dobrih poslovnih stikih (Pivka, Mali Idoš, Murska Sobota, Slavonski Brod), kot tudi tisti, za katere menimo, da bodo z nami in AA sodelovali v prihodnosti (Split, Pazin, poslovna skupnost za per-utnino PK Beograd, Plandište, Gračanica). Svojo odsotnost je opravičilo Žitište, vabilu pa se ni odzval Vršac. Tako so na se-minarju sodelovali strokovni delavci skoraj iz vse Jugoslavije,

in to iz firm, ki trenutno pokri-vajo dobršen del jugoslovskega tržišča z brojlerji težkih linij. Letna kapaciteta vseh rejcev staršev, ki so se udeležili semi-narja je približno 850.000 ženskih živali.

Firma Arbor Acres trenutno pokriva s starimi starši 41% svetovne proizvodnje, kar pome-ni okrog 68 milijonov starih staršev. Po podatkih iz leta 1986 je v svetovni proizvodnji starih staršev prisoten Hybro s 17%, Hubbard s 14%, ROSS s 5%, Cobb s 6% in drugi z 18%. (ISA, Tetra, Peterson, Lohmann, Mar-chall, Shayer itd.). Glavni fak-torji, katerim pripisujejo svoj hitri vzpon in veliko konkurenčnost, so predvsem ustrezno zastavljen genetski program, zanesljiv dober servis in striktno izvajanje zastavljenih programov tehnologije, tako vzreje kot proiz-vodnje in ravnanja z valilnimi jajci.

Oba dneva je bila pri vseh predavateljih kot rdeča nit izpo-stavljena strogost spoštovanja sanitarnih mer, razkuževanja in striktnega izvajanja kontrole opravljenega dela. Človek kar ne-kako dobi občutek, da nam niso povedali nič novega. Toda način podajanja in vedno znova ponav-ljajoči se povdarki o čim čistejši proizvodnji valilnih jajc so nas vendarle navedli k razmišljanju, da smo se pri nas nekako odu-tjili tistim najcenejšim načinom proizvodnje, s tem, da zanemar-jamo cene faze čiste proizvodnje

in se pojavljamo v končni fazi kot »gasilci« z dragimi anti-biotskimi preparati.

Doseči pri delavcih zavest, da je valilno jajce živi del naše proizvodnje, je izredno pomemb-na stvar, ki terja poleg visoke zavesti slehernega delavca tudi naporno, iz dneva v dan ponav-ljajoče se proceduro enoličnega dela. Toda, za dobro proizvodnjo mora to postati navada, postati mora avtomatizem. To pa je zelo težko. Tega se zavedajo tudi v Ameriki, Italiji, Holandiji in dru-god po svetu in prav zaradi tega pri tej proizvodnji ničesar ne prepuščajo naključju. Zato so uvedli dokaj enostavne, vendar učinkovite kontrole uspešnosti razkuževanja valilnih jajc v sa-mih valilnicah. Jajce, ki je pri-pravljeno za valjenje preprosto obrišejo po gojišču na priprav-ljeni Petrijevi plošči, ki jo nato za 24 ur dajo v inkubator skupaj z valilnimi jajci. Po 24 urah nato kontrolirajo uspešnost razkuže-vanja. Vsake 3 tedne odvzamejo delavci centralnega laboratorija vzorce jajc, nastilja v gnezdih, nastilja v hlevu ter vzorce krvi in brisov na različnih mestih v proizvodnji ter tako z enega me-sta kontrolirajo uspešnost izva-janja zastavljenih tehnoloških norm. Vsi rezultati se nato da-jejo v računalnik in so preko njega dostopni vsem strukturam, ki so zadolžene za dobro in ne-moteno proizvodnjo.

Preveč suhoparno bi bilo v tem sestavku opisovati, kje in

kaj vse je še pomembno pri raz-kuževanju in kje vse je treba uporabljati razkužila. Vendarle pa naj omenim samo to, da skora-j ni dela in opravila, kjer bi naj ne uporabljali razkužilnih sred-stev začenši pri rokah delavcev pa do končne razkužbe jajc v va-lilnici.

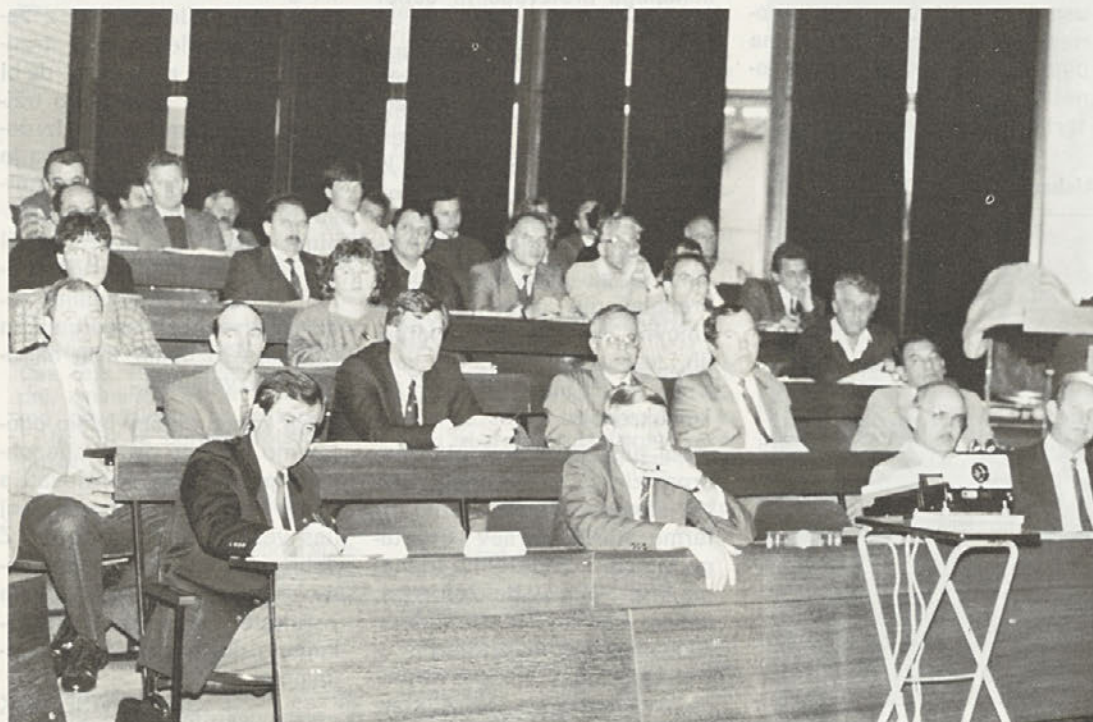
Nujno bo, da vsa ta opravila resnično upoštevamo čeprav jih brez sprotne kontrole verjetno ni moč zagotoviti. Pri tem se moramo zavedati, da ne proizva-jamo valilnih jajc, ampak da imamo opravka z živim embrijem.

Po vsem tem je tudi razum-ljivo, da takega načina proizvod-nje ni lahko zagotoviti, predvsem pa ga ni lahko stalno obdržati na tako visokem nivoju, saj smo ljudje kaj hitro pripravljeni opu-stiti določena opravila, ki v pro-cesu proizvodnje nimajo takoj vidnega učinka. Naj mi bo dovo-ljena, dokaj banalna primerjava: če delavec na traku v eviscera-ciji ne izvleče črev iz piščanca, to za njim takoj opazi več de-lavcev, ki ga lahko na napako ali na neopravljeno delo takoj opozorijo, če pa delavec na far-mi pobere poginjenega piščanca in ga odnese iz objekta, potem pa gre pobirat valilna jajca, ne da bi si z rok opral umazanijo, se to na valilnem jajcu s prostim očesom prav nič ne vidi, posledice pa so lahko dosti večje, kot si lahko predstavljamo v prvem trenutku.

Verjetno je tudi res, da vsega tega tudi v svetu ne morejo opravljati tako, kot so na semi-narju povedali. Tega se sami tudi zavedajo in je zato razumljivo, če trdijo, da se manj bojijo kon-kurence kot pa lastnih napak.

Boris Pelci

Del udeležencev na seminarju. V prvih dveh vrstah so predstavniki firme Arbor Acres iz Amerike in nekaterih drugih centrov

ZAHVALE

O izgubi drage mame

ELIZABETE ŠTEGAR

se zahvaljujem vsem, ki ste jo pospremili na zadnji poti.

Posebej se zahvaljujem sode-lavcem in OOS Tiskarne za izra-ženo sožalje in dano pomoč.

Sin Edvard

Zahvaljujem se vsem, ki ste pospremili na poslednji poti očeta

KONRADA VAUPOTIČA

Iskrena hvala za darovano cvetje in pomoč sodelavcem in OO sindikata v Mesni industriji. Stanko in Jože Vaupotič

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki ste pospremili mojega očeta

JANEZA KOSTANJEVCA

na njegovi prerani zadnji poti. Posebej hvala šoferjem in OO sindikata Transservis za darovane vence.

Martin Kostanjevec

Opravljanje strokovne prakse na Nizozemskem

V času od 1. 11. 1987 do 14. 11. 1987 sem s posredovanjem IVSA (Internacional Veterinary Students Association) opravljal veterinarsko prakso v Boxtelu na Nizozemskem. Delal sem na Gesundheitsdienst voor Dieren in Noord Brabant in sicer na oddelku za perutninarstvo. Moj mentor je bil dr. Adrian C. Noeten, eden vodilnih svetovnih raziskovalcev za kokcidiozo in respiratorne bolezni.

Področje severnega Brabanta in Limburga je po besedah dr. Noetena najintenzivnejše perutninarsko področje na svetu. Tu trenutno vzgajajo 140 milijonov brojlerjev in 20 milijonov nesnic. V bližnjem Boxmeerju je sedež Euribrida, ki je največja evropska in za Arbors Ackerjem največja svetovna firma. Na farmah smo opazili tudi provenienco Pilch-a, Lohmana, Ross-a in Isa. Gesundheitsdienst voor Dieren (zdravstvena služba za živali) je inštitucija, ki je prisotna v vsaki nizozemski pokrajini. Od vseh 11 je ta v Boxtelu najmočnejša, saj ima zaposlenih okoli 400 ljudi, večinoma veterinarjev in agronomov. V Nizozemski pa obstaja še centralni inštitut za perutninarstvo v Doornu. Služba se financira iz treh delov: eno tretjino daje vlada, eno tretjino združeni kmetje, eno tretjino pa dobijo od neposrednih storitev. Imajo tudi tri oddelke: za govedo, prašiče in perutnino. Glavne naloge oddelka za perutninarstvo so naslednje: preprečevanje kužnih bolezni, kontrola uspešnosti vakcinacij, kontrola opravljenih dezinfekcij oziroma razkužba hlevov ter patomorfološka diagnostika. V modernem opremljenih laboratorijih potekajo parazitološke, mikrobiološke, viruloške in serološke preiskave. Vedno opravljajo vsaj 5 različnih raziskav (sedaj v glavnem kokcidiozo in eksperimente za vakcinami proti virusnemu artritisu). Sami ne opravljajo cepljenj, to opravljajo privatni veterinarji.

Večino časa sem preživel na različnih farmah, ki so v glavnem vse sodobno urejene. Imajo mnogo majhnih valilnic, ki dajejo dan stare piščance v rejo svojim kooperantom. Če so to jarkče jih oskrbujejo do začetka nesnosti oziroma jih 2-3 tedne prej preselijo k drugemu farmarju, ki proizvaja jajca za konzum. Rejci brojlerjev imajo seveda živali do zakola. Če hoče farmar živeti samo od brojlerjev, jih mora imeti najmanj 50.000, največje farme imajo 120.000 brojlerjev v turnusu. Okoli 100 farmarjev ima računalniško vodeno oskrbovanje živali. Preko terminala nadzorujejo porabo krme, vode, kontrolirajo konverzijo, prirast in izračunavajo vsak dan sproti povprečno težo živali. To omogočajo v hlevih posebne tehtnice s katerimi se piščanci igrajo in se hkrati stehtajo. Regulacija tem-

perature in prezračevanja je prav tako avtomatsko vodeno, zato imajo izvrstno mikroklimo. Poseben alarmni sistem rejca opozori o morebitnem izpadu električnega toka oziroma vode. Tak računalnik z vsjo potrebno opremo stane 40.000 HFI (približno 36.000 DM). Po izjavi farmarja se takšna investicija pokrije v 2-4 letih.

Največ zdravstvenih problemov jim povzročajo kokcidiioza in REO virusi. Poseben problem je kokcidiioza, saj je večina klic odporna na zdravila. Dr. Noeten je izjavil, da intenzivno delajo na rekombinacijah DNK za pravo vakcino proti kokcidiiozi. Po njegovih besedah jo lahko pričakujemo v 5 letih. Vzrok za vse večji pojav ascitosa pa vidi v vse večji kemični onesnaženosti zraka z dioksini.

Pri kokoših nesnicah smo v glavnem jemali krvne vzorce in ugotavljali uspešnost vakcinacij. Živali smo tudi tehtali in ugotavljali stopnjo uniformiranosti, to je širino intervala tež pri določenih starosti. Slabše je povezava med mikroklimo in stopnjo uniformiranosti. Slabša mikroklima, večje razlike v teži.

V zelo modernem opremljeni secirnici sem sodeloval pri seciranjih. Ne secirajo dnevnega po-

gina, ampak jemljejo naključno jeman vzorec zdravih živali. Pravi, da tako prehitijo izbruh bolezni. Vse živali tehniki izpreparirajo kot da bi jih želeli slikati za učbenik. Pri vsaki živali opravijo koprološki pregled in določijo vrsto eimerij in stopnjo okuženosti. V secirnici je terminal urejen tako, da vse podatke računalniško obdelujejo. Najpogostejše diagnoze so kokcidiioza z E. acervulina, E. maxima in E. broneti, virusni artritis gumboro in pa respiratorni kompleks. Z aspergilozo ni težav, ker je žagovina za nastilj vakumsko pakirana in suha. Veliko jemljejo vzorcev za histološko in mikrobiološko preiskavo in to košček sapnika, burzo, jetra in ledvice.

Ogledal sem si valilnico od INTERBROED-a v Gemertu. Mislim, da zaostaja po kakovosti za ptujsko. Tedensko izvalijo 500 tisoč brojlerjev in 250 tisoč jarkč v Petersime valilnikih. Sekirajo domačini. Protj Marekovi bolezni cepijo 2500-3000 piščancev na uro v vrat s posebno napravo. Za talno rejo nesnic režejo del perutnice, vendar vedno manj zaradi težav z »zelenimi«.

Obiskal sem tudi klavnico v Astenu, kjer koljejo 10% nizozemske perutninarske proizvodnje (120 tisoč živali na dan). Ve-

čina proizvodov je v kosih in to v stegnih, prsih in filejih 90% proizvodnje še isti dan zapusti klavnico: V ZRN izvozijo 30%. Imajo čistilno napravo, ki bi zadostovala za mesto s 66.000 prebivalci. Imajo samo enega veterinarja, inšpektorja in 14 priučeni »mesoglednikov« za trakom kom.

Dva tedna sta zelo hitro minila, čeprav smo dnevno prevozili 200 km in delali od 8,30 do 18. ure. Kmetijstvo je v Nizozemski zelo dobro urejeno, kmetijski poklici pa zelo cenjeni. Kmetje so ponosni na svoj poklic. Odnosi v kolektivu so na visokem delovnem in medčloveškem nivoju in nobeden ni nervozen in nikamur se jim ne mudi. To jim med drugim omogočajo visoke plače in nizka inflacija (0,9% letno) ter visok življenjski standard.

Če primerjam naše in nizozemsko perutninarstvo s Perutnino Ptuj, ki sem jo spoznal na počitniški praksi, lahko mirno trdim, da je naše perutninarstvo na evropskem nivoju, kar pa ne bi mogli trditi za našo govedorejo in prašičerejo.

Aleš URBANČIČ,
absolvent veterinarstva,

BESEDA, DVE Z NAŠIMI POTROŠNIKI

Z uslugami in kvaliteto do ugleda

S PP proizvodi je Perutnina v Beogradu pridobila kupce in stranke, ki zajemajo vsa starostna obdobja in poklice. Prodajalna na trgu »Zeleni venac« je eno od prodajnih središč, ki s kvalitetnim blagom ter s hitro in solidno postrežbo priteguje mnoge Beograščane, tako da je pred prodajno čisto tudi opaziti vrste.

Sprašujemo se, kaj je tisto, kar tudi ob manjšem družinskem proračunu vabi stare in mlade v Perutnino, pa ne samo na »Zeleni venac« temveč tudi v druge prodajalne.

O tem smo precej slišali od Save Marića, stalnega potrošnika proizvodov PP, ki mesečno porabi čez pet starih milijonov za nabavo v prodajalni »Zeleni venac«.

»Predvsem želim poudariti, da je v Perutnini na razpolago sveže blago. Že v prvih dneh sem pridobil zaupanje v kvaliteto. Pritegujejo pa me tudi ponujeni asortimani in solidne cene. Omeniti je treba tudi ravnanje s kupci. V prodajalni so stranke takoj postrežene. Prodajalka si zelo prizadeva, da seznanj kupce, bodisi stalne ali priložnostne, tudi s proizvodi, ki se uvajajo na tržišče. Prav tako potrpežljivo poslušala zahteve in želje, daje potrebna obvestila ter seznanja potrošnika z lastnostmi posameznega artikla.

Vse to potrjuje visok proizvodni in tržni ugled Perutnine. Ne glede na morebitne spremembe cen bom za svoje gospodinjstvo še naprej kupoval pri tej firmi.

Za kaj se pri nakupih predvsem odločam?

Vsak teden vzamem piščance in drobovino. Piščanci so vedno pravilno očiščeni in obdelani. Za klobase se bolj zanimajo starejši, otrokom pa je za zajtrk zlasti všeč Poli salama. Za drobovino obstoji posebno zanimanje, tako da je prodajalna odprta, dokler ni prodan zadnji kilogram.

Ob zaupanju v kvaliteto ponujenega blaga bi vendar podal nekatere predloge.

Zdi se, da bi bilo prav, ko bi tudi ostala beograjska trgovska mreža, ki jo oskrbuje Perutnina, pravočasno dobila zadovoljive količine blaga, in to zjutraj, kar bi potrošniki vsekakor pozdravili.

Vse to je zlasti pomembno v zimskem času, ko je človek bolj izpostavljen voznim zastojem in ima več dnevnih obvez.

P. Srečković

Bomo deležni ugodnosti kmetijskih proizvajalcev

Znano je, da perutninarstva doslej niso uvrščali v kmetijstvo niti kmetijci, niti odgovorni forumi. Verjetno se je poskušalo razvoj perutninarstva ovirati zato, ker Slovenija nima dovolj surovin. Morebiti so bili perutninarji zapostavljeni tudi zato, ker so bili včasih v rahlo ustrežnejšem položaju kot govedorejci. V takem položaju pa še dolgo niso več. Perutninarska proizvodnja je praktično na kolesih, pitališča pa je potrebno ogrevati, kar pa ni slučaj pri drugih živinorejcih. O cenah goriva je komentar odveč. Z vidika preskrbe nihče v Jugoslaviji ne ve (ali noče vedeti),

od 70.000 ton, letos v devetih mesecih pa s 55.000 tonami. Pomembna kategorija so izdelki iz perutninarskega mesa. Lani smo dosegli blizu 8.000 ton, rast proizvodnje pa je približno enaka kot pri mesu. Proizvedli smo še 7.400 ton kostne mesne moke in tudi letos smo nekje tu.

Perutninarji imamo v Sloveniji dva reprodukcijska centra: Jata Zalogo in Perutnina Ptuj. V obeh je zmogljivost približno enaka, 40.000 kljunov. Lani smo proizvedli 1.500.000 brojlerskih staršev. Slovenski perutninarji smo tudi pomemben proizvajalec konzumnih jajc, zlasti Jata. Za živo

na koruzo, ki je proizvajalci ne dajo, ker jo lahko zdržijo zaradi proizvodnih kreditnih ugodnosti. V takih razmerah ne moremo preživeti.

Sprašujejo nas, če smo lahko konkurenčni svetovnim cenam. Trdimo, da bi bili konkurenčni, če bi dobili surovine po svetovnih cenah.

SUROVINE

Slovenski perutninarji smo poskušali v Vojvodini in Slavoniji storiti kar največ, kolikor je bilo možno s sovlaganjem za usposobitev zemljišč. To pa nam kaj dosti ne koristi. Na boljšem smo

muliramo slabše proizvajalce. Uvozni kontingenti v državi niso ravno objektivno razdeljeni. Koruze v letu 1988 ne bo dovolj, zato opozarjamo, da je potrebno koruzo uvoziti vsaj v šestem mesecu, kasneje bo prepozno.

FINANCIRANJE PROGRAMOV

Slovenski perutninarji doslej niti enkrat nismo okusili ugodnosti kmetijske proizvodnje. Ne trdimo, da nas zadnje mesece niso upoštevali kot Izvoznike. Menimo, da bi perutninske programe morali sprejeti kot kmetijske. Perutnina Ptuj ima dosledno pripravljen program razvoja. Smo malo pod 20 vagoni dnevne proizvodnje, to količino pa smo tudi že dosegli. Po programu bo piščanec ob povečani proizvodnji postal surovina za izdelke višje obdelave.

Gostje iz republiških organov so pokazali veliko zainteresiranost za naše smeje načrte in obljubili, da bodo storili vse, kar bo v njihovi moči za podporo programov in realizacijo objektivno postavljenih zahtev slovenskih perutninarjev.

Tovariš Bulc je med drugim poudaril: »Če hočemo odprto politiko, potem moramo dosegati izvozne rezultate v kmetijski proizvodnji, ki bo konkurenčna s kakovostjo in cenovno. Vi ste dosegli nivo, ki je prehrambeno in izvozno že uveljavljen in pomemben. Ni torej razloga, da ne bi imelo piščančje meso enakega statusa kmetijske proizvodnje, kot goveje ali svinjsko. Treba pa je še naprej krepiti izvoz. Izvoz in cene bodo definirale položaj gospodarstva v prihodnjem letu, od cen do plač.

Tudi brez uvoza ne bo šlo, vendar se je pri tem treba usmerjati čim več v kompenzacijske posle».

Moralno podporo torej že imamo in upajmo, da bomo deležni tudi materialne. L. C.

kaj predstavlja perutninarska proizvodnja. Ugotavljajo, da so se na račun perutninarstva razvijale tudi druge kmetijske veje. Če bi izračunal le korist od gnoja iz teh objektov, bi morali biti med kmetijci in s tem deležni ugodnosti, ki jih ti imajo, so si bili enotni delegati planske poslovne skupnosti slovenskih perutninarjev, ki so se sestali 7. decembra v našem poslovnem centru. Na posvetovanju so sodelovali tudi: Marko Bulc, predsednik Gospodarske zbornice Slovenije, Milan Knežević, predsednik Komiteja za kmetijstvo SRS in Jože Kaučič, predsednik Splošnega združenja za kmetijstvo SRS.

Uvodno razlago o problematiki je podal Alojz Gojčič, predsednik skupščine Planske poslovne skupnosti, delegati pa so njegova razmišljanja še podkrepili.

PROIZVODNJA

Proizvodnja slovenskih perutninarjev se je v zadnjih letih povečevala do 5%. Lani smo za ključili proizvodnjo z nekaj manj

proizvodnjo smo proizvedli 212.000 ton močnih krmil.

IZVOZ

Včasih smo bili boljši izvozniki kot danes, recimo v letih 1984, 1985. Letos bomo dosegli okoli 13—14 milijonov \$. Prvenstveno prodajamo na tuje perutninsko meso v raznih oblikah obdelave, nekaj DSP, valilnih jajc in malenkost divjačine. Spodbudno je, da se trend izvoza izboljšuje, čeprav izvozne stimulacije niso spodbudne, saj so v komisijah za izvoz in uvoz v glavnem samo predstavniki trgovskih organizacij.

CENE

Perutninarji smo imeli proste cene le približno dva meseca. Sproščene so v glavnem cene koruze. Po 1. oktobru so cene za to surovino sicer »zamrznjene« na 180.—din za kg, vendar koruze ni mogoče kupiti izpod 220.—din za kg. Proizvajalci koruze se zavedajo skromnih zalog, ki jih dobri gospodarji v slabih sistemskih razmerah. Piščanci namreč ne morejo čakati nekaj mesecev

le v moralnih pogojih ob isti, torej tržni ceni. Kljub težavam smo bili solidno založeni, je pa vprašanje kako bo v prihodnje. Ne smemo se tako obnašati, kot nekateri pričakujejo, da vedno sti-

NOVOLETNA KRIŽANKA

Križanka v tej številki je nagradna. Trije izžrebani reševalci bodo prejeli lepe knjižne nagrade. Rešene križanke pošljite na naslov uredništva do 20. januarja 1988.

GOSPODINJE ALI ŽE VESTE,

da lahko dobite povrtino vseh vrst, domače in južno sadje pa tudi vse, kar boste potrebovale za potico v novi prodajalni »Slovenija«, ki jo najdete na tržnici.

Če boste pred prazniki v zagati, kje dobiti te potrebščine, se prepričajte, če so v tej poslovalnici res cenejši od drugih.

25. let zvestobe kolektivu in delu

MARIJA BABUSEK, evidentičarka v valilnici Turnišče.

Delati je začela na farmi Breg. Takrat, leta 1962 sta bili zgrajeni le še skupini A in B, druge objekte so šele gradili. Štiri ure je opravljala administrativna opravila, štiri ure pa v proizvodnji. Delavke so takrat imele deljeni delovni čas, zato je Marija prihajala na delo kasneje, da je nekako povezovala tisti čas, ko so krmilke bile odsotne.

»Takrat smo imeli na starem mlinu še nekaj rac in celo svinje« se spominja Marija. »Valilnica je bila še v Zorčičevem mlinu. Ko je bila zgrajena farma, smo ob njej zgradili še novo valilnico. Takrat sem začela normalni polni delovni čas kot evidentičarka proizvodnje. V proizvodnji sem pomagala le občasno«.

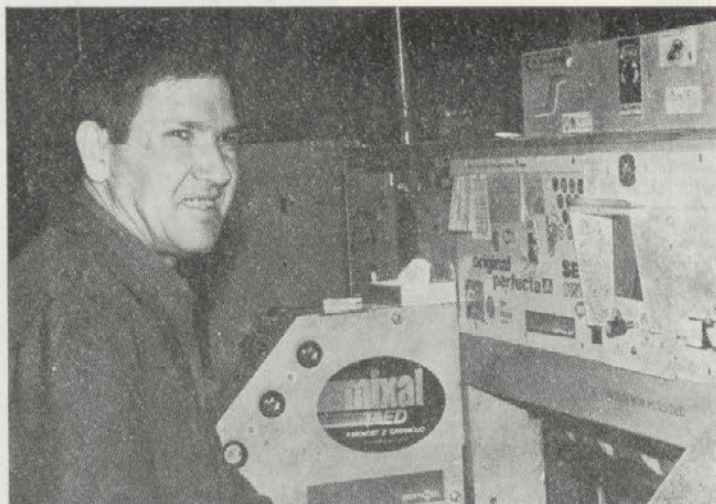
To je bil čas, ko se je Perutnina začela hitro razvijati, zato je tudi valilnica postala pretresna. Zgrajena je bila druga na Turniščah, kjer je Marija še vedno evidentičarka proizvodnje, opravlja pa tudi druga administrativna dela.

Ko primerja delo takole razmišlja:

»Imamo živo proizvodnjo, zato težav ne zmanjka. Ko sem začela smo se vsi še več ali manj lovili, bili so to začetki intenzivnega perutninarstva v Ptujju. Sedaj nekateri vidijo samo lepo stran. Pa je tudi ona, druga. Smo ženski kolektiv, delati pa je treba vsako nedeljo in praznik. Velikokrat je treba potegniti čez redni delovni čas, doma pa imamo družine. Kolikor je možno, si ženske med seboj pomagajo, vsak od nas pa pozna svoje delo, zato so tudi odnosi dobri in ni večjih težav.«

Prostega časa nima veliko, kot večina žena, če pa ga ima ga največ porabi za ročna dela. Najraje pleče.

Vsem ljudem želi vse najboljše, zlasti pa, da bi se v Jugoslaviji že umirile cene.

MAKS BRUNČIČ, rezalec v Ptujski tiskarni

Leta 1958 je začel delati v knjigoveznici, kjer je delal okrog 2 leti, nakar so ga premestili v ekspedit.

»Takrat nismo samo pakirali kot sedaj. Blago smo tudi razvažali strankam. Zlasti dosti smo vozili na železniško postajo in v Petovio. Pa ne z avtomobili kot sedaj! Vozili smo s platonarjem. Ko smo kasneje kupili tricikel, je bil za nas pravcati napredek. Pakirali smo takrat vse večje pošiljke v lesene zaboje, zato je to delo bilo kar naporno.«

3—4 leta je delal v ekspeditu, na kar je nadaljeval v rezalnici. Na razrezavanju še vedno dela. Z delom je zadovoljen, še zlasti zato, ker je pred tem, ko je dobil zaposlitev v Tiskarni delal nekaj časa pri železnici, kjer so bili nenehni preprihi, veliko dela pa so opravljali na prostem neglede na letni čas.

MARIJA DEBELJAK, je predelavka v pakirnici na Mesni industriji.

Prvi delovni dan pred četrtoletja ji je ostal živo v spomi-

K uspešnemu delu in dobremu počutju na delu pripomorejo tudi dobri medsebojni odnosi, kot jih ocenjuje Maks, čeprav se včasih tudi sporečejo. »Včasih je težko biti objektivni,« pravi Sicer pa je Brunčič nasploh veseljak. To so vedela tudi dekleta, torej ni čudno, da si je tudi ženo poiskal v tiskarni. Dneve perutninarjev je obiskoval že prej, predno se je Tiskarna priključila k Perutnini in še nobenega ni zamudil. Vidi jo ga na vsakem sindikalnem izletu, na gaučih pa sploh. Kadar le dobi prostor ga mahne z družino na dopust na morje. Rad plava. S prostim časom nima težav, ker ima dva vnuka, ki poskrbita, da se ne bi dolgočasil. Tudi televizijo ne pozabi vključiti. Najrajši spremlja tekme, zlasti nogometne in kot sam pravi: »Morebiti smešno zveni — risanke.«

nu. »Bila sem še otrok, 15 let sem bila stara. Nikogar nisem poznala, zato sem bila plaha. Dela sem že bila vajena, izhajam s kmečke družine, vendar to novo kruto okolje. Takrat smo perutnino skubile še na kolenih, prvi trak se je šele takrat montiral. Vse to je bilo za mene kisló jabolko, vendar je bilo treba ugrizniti. Hitro sem se privadila in ni mi žal, da sem ostala.«

Nobeno delo mi ni bilo težko, ker sem ga bila vajena iz otroštva.« Ko je začela obratovati nova, takrat moderna klavnica na Bregu je bila postavljena za predelavko v pakirnici.

Zaradi varstva otrok je bila nekaj časa čistilka, ko pa je lahko začela spet izmzensko delo se je vrnila v pakirnico kot predelavka. Kakih posebnih težav pri delu nima, ker sprotne zadeve tudi sproti rešujejo. Moti jo le to, da nekateri mladi delavci nimajo dovolj delovnih navad, so neaktivni pa tudi do starejših delavcev nimajo vedno najboljših odnosov.

»Res je, da je sedaj delo zelo naporno in pogoji slabi« nadaljuje Marija, »vendar z veseljem spremljamo gradnjo in modernizacijo na klavnici. Treba je reči, da smo veseli, ker gre gradbincem hitro od rok. Veselimo se že boljših delovnih pogojev, ki bodo zagotavljali še večjo kakovost proizvodov, čeprav tudi zdaj nimamo nobenih reklamacij na kakovost. Veseli me, da se v zandnjih letih močno izboljšuje skrb za človeka.«

Debeljakova je nenehno vključena v delo organov upravljanja ali sindikata. Za uspešnost pri delu in v organih upravljanja je prejela priznanje delovne organizacije, še zlasti pa je ponosna na državno odlikovanje — red dela. Prostega časa poleg gospodinjstva nima veliko, rada gre v gledališče, na dopust pa na morje, če je le dovolj denarja.

Ob novem letu želi mir v svetu, perutninarjem pa sreče in delovnih uspehov, da bo PP postala še uspešnejša.

MILICA GOJKOVIČ, vlagalka v Ptujski tiskarni.

Najprej je delala nekaj časa v Blasnikovi tiskarni v Ljubljani. Ko se je vrnila v domači kraj se je takoj zaposlila v Ptujski tiskarni. Temu kolektivu je zvesta že polnih 30 let.

»Prvi dnevi so bili veseli in zanimivi,« pravi Milica. »Veste vsaki dan je bilo kaj novega, novo delo, drugačen papir, drugi stroji. Bilo pa je takrat naporno delo. V nekatere stroje smo še ročno vstavljali papir, sicer pa je bilo treba vse naklade prenašati ročno. Ko smo ročno vlagale, je bilo treba stati ob stroju vseh 8 ur, če je bilo veliko dela pa celo 16 ur.«

Pa sem vse zmogla. Bila sem mlada, zdrava, polna upov in načrtov za prihodnost.«

Na delu se še zdaj dobro počuti. S sodelavci se dobro razume, sicer pa pravi, da je tiskarna njen drugi dom. Pogreša pa družabnost, ki je bila včasih pristnejša. Takole pravi: »Včasih je bilo vse živahnejše. Bili smo bolj družabni,

(Nadaljevanje na 10. strani)

(Nadaljevanje s 3. strani)

tudi na delo smo šli z večjo vne-
mo. Danes je vse drugače. Zdi
se mi, da je tempo življenja tak-
šen. Vsak nekam drvi, vsem se
mudi. Ni več časa za prijateljski
klepet.«

Z organizacijo letnega oddiha
na morju in v toplicah je za-
dovoljna in se te možnosti tudi
vedno poslužuje, kadar dobi pro-
stor. Pravi, da se z družino naj-
lepše sprosti in spočije na mor-
ju. Zadovoljna je tudi, da se tudi
v naši delovni organizaciji kon-
čno organizira rekreacijski pre-

ventivni oddih, škoda le, da se
na tem ni že prej kaj naredilo.
Meni, da je veliko takih delav-
cev, ki so pri 20, 30 letih dela
upravičeni, glede na zdravstveno
stanje in finančne zmožnosti, za
take oblike preventivnega zdrav-
ljenja.

Prosti čas posveča največ svo-
jemu 6-letnemu sinku, ki ji je v
veliko veselje. Sicer pa se radi
odpeljejo na krajši izlet ali k so-
rodnikom na obisk. Veliko pa ni
časa, ker je treba marsikaj po-
storiti v hiši.

**ZINKA KUREŽ, valilka v valil-
nici Turnišče.**

Delati je začela na farmi Breg
v remontni skupini. »Ravno tisti
dan, ko sem prvič prišla delat,
smo začeli čistiti objekte. Bila
sem vajena kmečkega dela, ven-
dar to...? Skoraj sem obupala.
Pa se človek vsega privadi. Tudi
jaz sem se.«

V remontni skupini je delala
samo mesec dni, nakar so jo pre-
mestili v valilnico v Zorčičevem
mlinu. Tri so takrat delale v valil-
nici in to izmenično dan in noč.
Valilniki so bili še leseni, delo
pa je bilo vse ročno. Sedaj pravi

sama, da je težko verjeti, s kako
primitivno opremo so začeli. Vso
to opremo pa je bilo treba prati
v Studenčnici ne glede na letni
čas.

»Ko smo prišle v novo valilni-
co na Bregu, smo se počutile kot
prerrojene« se spominja Zinka.
»Dela je bilo še vedno veliko
ročnega, vendar je bila tehnika
in oprema že precej izpopolnje-
na. Jajca smo še vedno ročno
presvetljevale. Spet smo se seli-
le v novo valilnico — na Turni-
šče. Tu zaradi velikih količin ne
presvetlujemo jajc, ker to opra-
vijo že na farmi. Seveda je tudi
tehnika dokaj izpopolnjena.«

Še vedno jim dela težave ne-
deljsko in praznično delo. Z ra-
stjo proizvodnje pa raste tudi ko-
lektiv, zato odnosi niso več tako
pristni kot so bili. K temu pripo-
more tudi zniževanje standarda
in splošno stanje v družbi.

Zinka je veliko sodelovala v
organizaciji upravljanja in vodstvu
sindikata. Zadnja leta pa prepu-
šča to delo mlajšim.

Za uspešno delo je prejela po-
leg priznanj delovne organizacije
tudi državno odlikovanje — red
dela.

Dopust najraje preživi z druž-
ino v toplicah, prosti čas pa za-
polni s šivanjem gobelinov, ne-
kaj časa pa nameniti tudi televi-
ziji, kjer najraje spremlja drsa-
nje, meni pa, da je skoraj preveč
športa.

**Delovnim jubilentom iskreno
čestitamo in želimo še nadaljnjih
uspehov!** Uredništvo

ŠPORTNE AKTIVNOSTI

V letu 1987 so delavci in ko-
operanti Perutnine Ptuj v šport-
ni rekreaciji dosegli naslednje
rezultate:

— prvo mesto na srečanju
športnikov perutninarjev Slove-
nije v Ljubljani,

— drugo mesto na srečanju
KOKA — PODRAVKA — PERUT-
NINA v Varaždinu,

— drugo mesto v šahu v ob-
čini Ptuj,

— štirinajsto mesto na ša-
hovskem tekmovanju DO SR Slo-
venije na Bledu,

— drugo mesto v kegljanju v
občini Ptuj.

Ekipa so še sodelovale na raz-
nih strelskih tekmovanjih in od-
bojgarskih v ženski in moški kon-
kurenci.

V letu 1988 se načrtuje tekmo-
vanje v okviru Perutninarjev SR
Slovenije, ki bo meseca maja v
Pivku.

Srečanje med KOKO — POD-
RAVKO — PERUTNINO bo sep-
tembra v Koprivnici.

Odbojgarski turnir za moške
— za prvaka občine Ptuj bo v

marcu. Organizator je »Partizan«
Kungota.

Odbojgarski turnir za ženske
bo v mesecu maju. Organizator
je ZTKO Ptuj — igra se za prvaka
občine Ptuj.

Nogometni turnir je v mesecu
maju. Organizator je MIP Ptuj.

Šahovsko tekmovanje za de-
lovne organizacije SR Slovenije
bo organizirano na Bledu.

Tekmovanje v streljanju (zrač-
no orožje) — organizator strel-
ska sekcija občine Ptuj.

V mesecu februarju je smu-
čarsko tekmovanje za delavce
Perutnine na smučarskem polig-
onu Videm.

O drugih tekmovanjih v letu
1988 vas bomo pravočasno obve-
stili. Tekmovanje v kegljanju za
delavce Perutnine je na stadionu
Drave v Ptujju od 15. do 18. ure.

V kolikor želite več informacij
o športu in rekreaciji se obrnite
na tovariša Štefana Vrbnjaka,
Transservis.

Komisija za šport
pri konferenci sindikata

**Za njo je 40 let aktivnega dela v Zvezi
komunistov Slovenije**

Klepet z našo upokojenko

»A veš, da se partijskih sestan-
kov več sploh ne udeležujem.«
Tako, malce čudno se je začel
razgovor z našo upokojenko Mari-
jo Štraus, ki praznuje posebni ju-
bilej — štirideset let aktivnega
dela v partiji. »Saj to ni mogoče,
boste rekli vsi, ki Štrausovo po-
znate, saj veste, da je bila vedno
revolucionarno usmerjena in iz-
jemno aktivna komunistka.«

Vsekakor je bila, tudi sedaj je
ostala pravi komunist, vendar ji
slabo zdravstveno stanje onemo-
goča aktivnejše delo. »No kosilo,
še skuham«, se je nasmejala, ko
sem jo zmotil prav pri tem opravi-
lu.« Tudi sodelavce grem rada
obiskat v Tovarno krmil, seveda,
ko mi zdravje to dopušča. Veš
nad mnogimi današnjimi člani ZK
pa sem razočarana. Pred deset-
letji so te najprej sprejeli v
SKOJ, kjer si se moral najprej
izkazati, šele takrat si bil sprejet
v Komunistično partijo. Pravi sko-
jevec se je povsod prijavil za sle-
herno delo ali akcijo, bil je pono-
sen, da je bil sprejet. Vsem je
hotel biti za zgled.

Akcija je bila povsod prisotna,
kar se je odražalo v hitri obnovi
po osvoboditvi. Ko nam je začelo
iti dobro pa so se pojavili karie-
risti, ki so marsikaterega zagna-
nega aktivista postavili na stran-
sti tir. Med vojno in po njej, ko
sem bila tudi sekretarka skoja,
smo mlade politično izgrajevali,
jim pomagali. Danes biti član ZK
pomeni mnogim držati položaj, ki
ga je uspel zasesti. Poglej, kam
so nas pripeljali.«

Solze so ji zalile oči, ko je na-
daljevala: »Tisti, ki so padli so
srečnejši. Padli so za ideale in
niso doživeli razočaranj. Bili so
borci za napredek, ne za devize
in prestiž. Le kdo bi takrat ver-

jel, da se kaj takega lahko zgodi
v svobodni Jugoslaviji.«

Ob teh kritičnih ocenah sem
bil radoveden, kako ocenjuje šte-
vilne izstopce.

»Lepo te prosim, Lojze, kdaj pa
si slišal, da bi izstopali komuni-
sti. Komunisti so se bojevali in
se še bojujejo za boljši jutri. Pa
da nebi mislil, da sem otopela in
vse kritiziram. Ne! Vem, da ima-
mo še vedno mnogo dobrih, spo-
sobnih in delovnih članov ZK,
vendar me jezijo oni, drugi, ki
delajo organizaciji sramoto in
spodbujajo nezaupanje v politič-
no delo. Ti me jezijo, pa zato
kritiziram.«

Marija Štrausova res ni kriti-
zerka, le da nima dlake na jeziku.
V februarški številki Perutninarja
leta 1978 je na vprašanje o živ-
ljenju v partizanih dejala: »Po-
vem lahko, da je bilo to najlepše
obdobje mojega življenja. Bili
smo polni optimizma, še posebej
skojevci...« O samoupravljanju
pa med drugim tole: »Tega noben
drugi režim ne more dati. Koliko
pa je v tem samoupravljanju še
formalnosti, to je odvisno samo
od časa in osveščenosti naših
delovnih ljudi. Prepričana pa sem,
da bomo samoupravljanje samo
še naprej razvijali. Nazaj nikoli
več ne bomo šli.«

Ta misel dovolj zgovorno priča,
s kolikšnim zanosom je soustvar-
jala našo družbeno skupnost, tak-
šno, kakršna bi naj bila.

Njena novoletna želja je bila
kratka. »Ostanite komunisti!«

In naše želje? Marija! vsi, ki
spoštujemo tvoje delo ti želimo
ostani še dolgo zdrava, večkrat
pridi med nas in nas s svojimi
kritičnimi pripombami spodbujaj
k boljšemu delu!

Uredništvo

GAUČ — krst po tiskarsko

V nadaljevanju nagovora razloži, da bodo zelencem izprali vajeniški prah ob rahlem zasmevanju in resno doda, da bodo tega rešenj po obredu, ko bodo postali enakovredni in deležni vseh pravic, ki jih imajo stari tiskarski mački. Spomni se tudi na čas, ko so še najstarejši prisotni tiskarji bili »lerpubeci«. »Zelence« tudi opozori: »Perčakujemo, da boste kot tapravi tovariši inu človeki svoje žlahtne naloge zmirom tako opravljali, da bu našimu lepimu stanj u čast.«

Ves čas obreda seveda pridno prazni kozarec.

Sledi krst tako, da posameznega »zelenca« zgrabijo biriči in posadijo na stol, na katerem je debela penasta guma prepajena z vodo ter ga polijejo z vedrom vode čez glavo. Po »obilnem krstu« jih nagovorj sodnik:

»Dragi mladi tovariši črni umetniki. S tem krstom ste šele postali pravi nasledniki našega velikega učiteljja Johanessa Gutenberga, šele sedaj ste se uvrstili v krog mojstrov črne umetnosti. Glejte, da ji boste ostali zvesti, jo izpolnjevali in čistili, ter tako tudi sami prispevali delež k njenemu napredku. Pomnite, da stopate z današnjim dnem v novi svet, ki bo terjal od vas vedno več znanja in vedno več odgovornosti.« Izročj jim posebej za to natiskane diplome, vse prisotne pa povabi na tovariško srečanje, kj ga pripravijo mladi tiskarji.

Lojze Cajnc

V tiskarstvu se je ohranil star običaj, da vsakega, ki postane pomočnik grafične stroke, krstijo. Običaj se prenaša iz generacije v generacijo, prek petsto let, odkar je Gutenberg izumil umetnost tiskanja s premičnimi, litimi črkami.

Običaj negujejo tudi v Ptujski tiskarni. Obred se opravi na dvorišču tiskarne. Tako je bilo tudi 21. novembra, ko so bili »krščeni« Igor Benčević, Srečko Kravarščan in Jani Krapša. Če vas dogodek zanima, preberite.

Sodnik, ki je tudi krstitelj, najprej vodi novopečene grafike (tokrat so bili vsi trije tiskarji) v spremstvu pomočnikov in »starih tiskarskih mačkov« skozi tiskarno, da jim razkaže vse prostore, nato še dvorišče, dokler ne prispejo na prostor kjer bo obred. Tam jih že čaka čuvar vode, ki jo bodo uporabili.

»Danes smo zopet skupaj — zopet slavimo veseli trenutek, ki ga stari tiskarski mački iskreno spoštujejo, to je tiskarski krst ali gauč,« nagovorj krstitelj zbrane (to so delavci tiskarne in sorodniki tistih, ki bodo krščeni) začne ceremonial in slovesno nadaljuje: »V znamenju našega Gutenberga v skrbeh za vaš blagor, sem z moškim pogumom v

čas in slavo črne umetnosti sklical, kot najvišji sodnik, zbor starih tiskarskih mačkov, da bodo pred vsemj čistilci Gutenberga soglasno navzoči pri salvnostnem obredu krsta mladih braniteljev grafike, še nezrelih mož...«

	SESTAVIL EDI KLASINCI	PRERODI RENE-SANSA	ROOSTVO	SLOV. ALPINIST (FRANCI)	JOMAČA ŽIVAL	ITALIJ. POLITIK FANFANI	DOHODEK IZ OBRESTI	OČKA													
	TRIK, ZVIJAZČA																				
	IGRA Z ŽOGO																				
	ITALIJ. ALASKI SMUČAR (IVANO)																				
	POJEDINA GOSTIJA					NIKOLA TESLA		ALFRED NOBEL	IZZI-VANJE												
OLGA TOMIČ				ZVEŠČA V ORLU					VOJAŠKI ODSEK	RUDNINA KI SE SVET-LIKA	DOPISNA V GLASU	CITRONA	STANE KREŠAR	LOJZE SLAK REKRE-TACIJA							
ZADOLŽNO 1988!	STOP-NICA PRED VRATI	DEL TELESA	IZRAEL POLITIK (ABA)	ZMRENI VODA TEŠA OVOJNINE										MARME-LADJA DŽEM			JUGOSL. LETAL. DRUŽBA				
PRETEG NITEV						POD HRVASKI KIPAR (VANJA)				VRSTA VRBE				UMOR	ANTON POLENEC						
POPUST PRI PRO-DAJNI CENI								MOŠKO IME					6. IN 25. ČRKA	MARIJIN KIP							
APERI-TIV								UMETNI-KOVA DELAV-NICA													
AFRIŠKA DRŽAVA					1988	DARUVAR SIMO MATAVULI			ZIVAL Z BODRAH) LES ZA FURNIR												
	DED V ZELTISU SEVER									ANTON SOVRE		SLOVENI PEVKA (METKA)									
	1988										ANTON SOVRE		SLOVENI PEVKA (METKA)								
														ZDRAD 1988!	TUJE ŽENSKO IME	FILM-IGRALKA GARDNER	KNYI-ŽEYNOST	MERSKA KOLI-ČINA	SRBSKA REVOLU-CIONARJA BARBOVIC		
	ZADOLŽNO 1988!	JAPON- MISO ŠIKKEŽI VETER											GORA V ROSE-SČINI TRIGLAVA								
	ŽENSKO IME																				
	BOR																				
	SADNA SLAS-ČICA																				
	DALMATI- ŽENSKO IME																				
	ZDRAVILO RE LEKINE DOHAŽE LEKARNE																				
	MAKE-DONSKO KOLO																				
	ŽEPNA RUTICA																				
	BIOLOSKI SKUPKI CELIČ																				

PTUJSKI PERUTNINAR, glasilo delovnega kolektiva in kooperantov Perutnine Ptuj, izdaja delavski svet OZD. Glasilo ureja uredniški odbor: Mirko Bauman, Alenka Brlež, Lojze Cajnko — predsednik, Rahela Jursič, Olga Milkulec, Jože Reisman, Marija Štrovnik — namestnik predsednika, Dušan Sprah, Jovo Tarbuk. Glavni urednik Lojze Cajnko, odgovorni urednik Jovo Tarbuk. Naklada 2400 izvodov, uredništvo in uprava Ptuj, Potrčeva 8. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Glasilo je oproščeno temeljnega prometnega davka, na podlagi mnenja Sekretariata za Informacije pri IS SR Slovenije, šte. 421-1/72, z dne 5. 12. 1977. Tiska TOZD Ptujška tiskarna, Ptuj.